

Retorn als orígens

L'alumne, en l'etapa universitària, aclareix la visió que té del món. La universitat ha de ser capaç de fer-lo reflexionar, de generar l'ànima de cultivar-se, de pensar des de la llibertat què vol fer amb la seva vida. I per això, la universitat ha de girar al voltant de l'alumne i no al voltant del professor, com fins ara. Aquest és el repte.

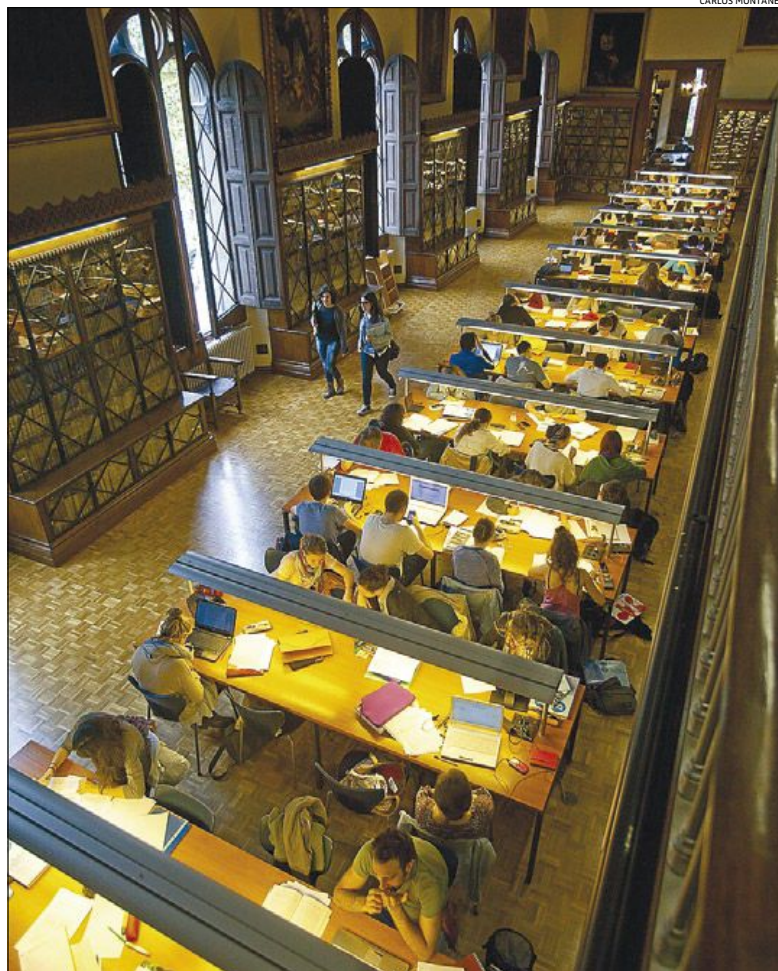
Aquest final de curs es graduen la majoria de les primeres promocions dels nous graus creats arran de l'entrada d'Espanya en l'Espai Europeu d'Educació Superior. És un bon moment per reflexionar sobre la universitat i proposem fer-ho guiats per un gran pensador i professor universitari espanyol del segle XX, José Ortega y Gasset, les reflexions del qual segueixen sent molt actuals, perquè intentaven esbrinar l'essencial.

Ortega va impartir una conferència que s'ha fet famosa, titulada *Misión de la universidad*, que va ser publicada per primera vegada a la *Revista de Occidente* el 1930. Se li havia demanat que parlés, precisament, sobre la reforma universitària que estava a punt de produir-se en aquella època. Es podria dir que la universitat sempre està en reforma i el pensador, quan va elaborar el seu discurs sobre quina és la missió de la universitat, va voler anar al nucli de l'assumpte. Perquè, en realitat, tota reforma profunda no hauria de ser una altra cosa que un retorn als orígens.

En la seva conferència, Ortega presenta dues respostes inicials a la pregunta sobre la missió de la universitat. La universitat podria tenir com a missió, per un costat, l'ensenyament de les professions intel·lectuals i, per un altre, la investigació científica i la preparació dels futurs investigadors. Tot i això, ell considera que cap d'aquestes missions és la principal de la universitat. No vol dir que aquesta no hagi d'ensenyar per a la vida professional o no hagi d'investigar o formar investigadors; senzillament afirma que són missions de la universitat, però no la principal.

«Quin és, doncs, l'autèntica missió de la universitat? Segons Ortega és la transmissió de la cultura. Hi estem d'acord: la funció primordial de la universitat és fer de l'universitari una persona culta. És ben coneguda una de les tesis del seu llibre *La rebelión de las masas*: l'excessiva professionalització i especialització investigadora han generat els nous bàrbars del nostre temps. Un home sense cultura és un bàrbar que acabarà actuant de manera inhumana.

Ortega creia que en el centre de la universitat

CARLOS MONTAÑÉS

hi hauria d'haver una Facultat de Cultura. En altres termes, podríem dir que ens planteja la necessitat de la presència de les humanitats, unes humanitats que també inclouen la ciència experimental en la mesura que afecta la nostra visió del món, en tots els estudis universitaris. Aquesta presència és habitual en molts campus universitaris nord-americans. A Espanya hi ha alguns intents tímids de possibilitar l'accés dels estudiants a disciplines humanístiques. Solament algunes universitats han convertit aquesta possibilitat en una exigència, i d'aquesta manera han respost a l'essència de la seva missió. No es tracta d'una qüestió accessòria i prescindible. Està en joc l'au-

sitat ha de partir de l'estudiant que necessita saber per viure.

En el projecte de l'Espai Comú Europeu d'Educació Superior s'ha trobat una manera pràctica de generar un canvi de paradigma en la docència universitària en aquesta direcció. Fins ara, cada assignatura donava lloc a uns crèdits, que s'establien segons les hores d'ensenyament que el professor impartia. Doncs bé, en el nou sistema europeu els crèdits es mesuren segons les hores que es considera que un estudiant mitjà necessita per aconseguir els objectius d'aquella assignatura. Aquest canvi és important: es deixa de tenir com a base del sistema universitari l'ensenyament del

L'autèntica missió de la universitat, com deia Ortega y Gasset, és la transmissió de la cultura. Per això és imprescindible l'accés a disciplines humanístiques

tenticitat de la institució universitària.

En aquesta última etapa de formació, l'estudiant universitari aclareix definitivament la seva visió del món en què viurà. La universitat ha de ser capaç de fer-lo reflexionar, de generar en el seu interior l'ànima de cultivar-se, de pensar des de la llibertat què vol fer amb la seva vida. Per aquest motiu, cal fer-se una pregunta: ¿la universitat ha de girar al voltant del professor o de l'alumne? La majoria d'universitats actuals s'han estructurat pensant en el professor, lluny del que és per a Ortega un principi clau: que la construcció de la univer-

professor per passar a basar-se en l'aprenentatge de l'alumne.

És evident que aquesta mesura implica un canvi radical en la metodologia docent, en l'actitud tant dels professors com dels alumnes. Aquests últims necessiten una formació com a aprenents, una orientació personalitzada, una tutorització molt acurada per aconseguir que siguin ells el motor del seu propi aprenentatge. Poques universitats estan preparades en aquest moment per poder oferir aquest servei, que cada vegada serà més necessari.

Josep
CORCÓ

Director del Servei d'Innovació i Qualitat Educativa (SIQE) de la UIC.

Doctor en Filosofia per la Universitat de Navarra. Professor a la Facultat d'Humanitats de la Universitat Internacional de Catalunya (UIC).